

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K

J M Ě N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **K. M.**, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**, se sídlem Mariánské náměstí 2, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 11. 2016, č. j. 10 A 131/2016 – 33,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 13. 7. 2016, č. j. MHMP 1213300/2016, Magistrát hlavního města Prahy zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Úřadu městské části Praha 9 ze dne 30. 5. 2016, č. j. P09 26254/16/49, kterým byl zrušen údaj o místě trvalého pobytu žalobce na adrese P., P.

II.

[2] Žalobce podal proti výše uvedenému rozhodnutí žalobu u Městského soudu v Praze. Usnesením ze dne 2. 11. 2016, č. j. 10 A 131/2016 – 33, městský soud zamítl žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků.

[3] V odůvodnění usnesení městský soud uvedl, že žalobcem uváděné údaje o jeho majetkových poměrech nemohou být úplné. Pokud by žalobcův pravidelný měsíční příjem skutečně činil pouze 8 000 Kč, přičemž by žalobce platil nájem ve výši 9 810 Kč, zcela

zjevně by nebyl schopen pokrýt ani své základní životní potřeby. Soud považoval za nedůvěryhodné žalobcovo tvrzení, že tyto potřeby pokrývá ze zápůjčky poskytnuté matkou jeho bývalé přítelkyně, kterou dosud nemusí splácet. I kdyby žalobce skutečně tyto finanční prostředky v minulosti obdržel a nebyl by povinen je v současné době splácet, nejednalo by se o příjem, z něž může trvale pokrývat své životní potřeby. Jeví se tak jako mimořádně nepravděpodobné, že by si neopatřil jiný zdroj příjmu, a to zvláště v měsíci září, za který vyplnil prohlášení o majetkových poměrech, neboť v tomto měsíci neprobíhá na vysoké škole výuka, což žalobci umožňovalo alespoň krátkodobě pracovat. Soud též zjistil, že Univerzita Karlova, jejímž je žalobce prezenčním studentem, poskytuje podle čl. 7a odst. 2 svého Stipendijního řádu všem studentům stipendium na podporu ubytování. Skutečnost, že žalobce tento příjem neuvedl, podporuje závěr, že některé své příjmy zatajil. Uvede-li žadatel o osvobození od soudního poplatku nepravdivé údaje o svých majetkových poměrech, je třeba mít za to, že neprokázal své majetkové poměry, a proto nejsou splněny podmínky pro osvobození do soudního poplatku podle § 36 odst. 3 s. ř. s.

III.

[4] Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[5] Stěžovatel v žádosti uvedl pravdivou skutečnost, že jeho výdaje převyšovaly příjmy. Nicméně městský soud v zamítavém usnesení fabuluje a obviňuje stěžovatele ze lži, neboť se mu toto tvrzení nezdá pravdivé, a konstruuje absurdní závěry o tom, co stěžovatel měl a mohl.

[6] Stěžovatelova sociální situace byla kritická a finanční tíseň byl schopen překonat pouze díky ad hoc finančním zápůjčkám jeho kamaráda a matky jeho bývalé přítelkyně.

[7] Finanční poměry soud nezkoumá a nemá zkoumat. Městský soud nebyl oprávněn vydat zamítavé usnesení s tím, že stěžovateli nevěří. Stěžovatel opravdu byl a je v takové finanční situaci, kdy si nemůže dovolit zaplatit soudní poplatek. To, že mu to městský soud nevěří, není dostatečným důvodem pro zamítnutí, neboť takový názor by vedl k absurdním závěrům, tedy že nejchudším účastníkům nebude přiznáno osvobození od soudních poplatků, protože jim stejně nikdo nemůže věřit, že jsou tak chudí.

[8] Městský soud vydal rozhodnutí, pro které nemá ve spise podklad, a normu, na které své rozhodnutí staví, aplikoval nejen nesprávně, ale dokonce absurdně – tedy proti jejímu smyslu. Městský soud konstatoval, že: *„soud nepřizná účastníkovi řízení osvobození od soudních poplatků, pokud účastník uvedl nepravdivé údaje o svých majetkových poměrech.“* Zde stěžovatele tedy městský soud naprosto bezskrupulózně označil za lháře, přičemž svůj závěr postavil pouze na (ne)pravděpodobnosti stěžovatelova tvrzení, kterou však pouze domýšlel. Ze spisu rozhodně nevyplývalo, že by stěžovatel lhal.

[9] Stěžovatel má také za to, že je dán důvod pro zrušení pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů.

pokračování

[10] Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV.

[11] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[12] Kasační stížnost není důvodná.

[13] Nejvyšší správní soud na úvod konstatuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení, by vedlo k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, a ze dne 31. 10. 2012 č. j. 4 As 64/2012 - 14).

[14] Jelikož stěžovatel napadá usnesení městského soudu také pro jeho nepřezkoumatelnost, zabýval se Nejvyšší správní soud nejprve touto stížní námitkou, protože by bylo předčasné, aby se zabýval právním posouzením věci samé, pokud by bylo napadené usnesení nepřezkoumatelné.

[15] Jak vyplývá z konstantní judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu, má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal soud za rozhodný, jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodných skutečností, proč považuje právní závěry účastníků řízení za nesprávné a z jakých důvodů považuje argumentaci účastníků řízení za nedůvodnou (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97 a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003 - 130, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004 - 62, a ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008 - 75). Meritorní přezkum rozhodnutí je tak možný pouze za předpokladu, že se jedná o rozhodnutí srozumitelné, které je opřeno o dostatek relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč soud rozhodl tak, jak je uvedeno v jeho výroku. Tato kritéria napadené usnesení splňuje, neboť je z jeho odůvodnění zcela zřejmé, jakými úvahami byl při posouzení věci městský soud veden a k jakému závěru na jejich základě dospěl. Skutečnost, že stěžovatel se závěry městského soudu nesouhlasí, nepředstavuje důvod pro zrušení napadeného usnesení pro jeho údajnou nepřezkoumatelnost.

[16] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud neshledal napadené usnesení nepřezkoumatelným, přezkoumal ho v rozsahu dalších stížních námitek. Stěžovatel

především vytýkal městskému soudu nesprávné posouzení právní otázky splnění zákonných podmínek pro přiznání osvobození od soudních poplatků.

[17] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Tento druh osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je uvedeno, že *„Účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“*

[18] Z § 36 odst. 3 s. ř. s. tedy vyplývá, že účastníkovi lze přiznat osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků musí správní soud přihlížet k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším obdobným okolnostem. Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba přihlídnout nejen k výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Osvobození od soudních poplatků je proto možno přiznat pouze osobě, která objektivně není schopna soudní poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci svých práv než cestou soudního řízení. Vždy je však nutno přihlížet i ke konkrétním možnostem žadatele finanční prostředky si opatřit. Objektivní hlediska pro posuzování tíživosti poměrů žadatele nejsou v současné době v platném právu vyjádřena. Soudy musí překlenout tento nedostatek v každém konkrétním případě interpretací. Vyhodnocení všech okolností, které v této věci vypovídají o poměrech žadatele, je tak věcí úvahy soudu a promítá se do závěru, zda je žadatel, s ohledem na své poměry, schopen zaplatit soudní poplatky. Jestliže mu to jeho poměry nedovolují, je soud povinen mu přiznat tomu odpovídající osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu nebo zčásti.

[19] Předmětem napadeného usnesení městského soudu je posouzení opodstatněnosti žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků ze dne 9. 8. 2016.

[20] Z dikce § 36 odst. 3 s. ř. s. především vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků.

pokračování

[21] Rozhodnutí o tom, zda lze přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků, je vázáno na prokázání okolnosti, že účastník nemá dostatečné prostředky. Je výlučně na účastníkovi, aby svoji finanční a majetkovou situaci soudu dostatečně konkrétně popsal a předložil doklady prokazující nedostatek finančních prostředků. Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS) a žádost zamítne. Stejně tak ji zamítne, jsou-li údaje sdělené účastníkem neúplné nebo nepravdivé.

[22] V žádosti o osvobození od soudních poplatků ze dne 9. 8. 2016 a ve vyplněném prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 6. 9. 2016 stěžovatel městskému soudu sdělil, že je studentem Univerzity Karlovy a že jeho jediným příjmem je výživné od otce ve výši 4 000 Kč měsíčně a prozatímní výživné od matky ve výši 4 000 Kč měsíčně, celkem tedy 8 000 Kč měsíčně. Bydlí přitom v pronajatém bytě, kde v době podání žádosti výše nájemného včetně inkasa činila částku 9 810 Kč měsíčně. Rozdíl v příjmech a výdajích pak hradil ze stavebního spoření a následně ze zápůjčky ve výši 50 000 Kč od matky své bývalé přítelkyně. Současně doložil i potvrzení o prezenčním studiu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v akademickém roce 2016/17 a kopii smlouvy o nájmu bytu ze dne 24. 2. 2016 včetně jejích příloh.

[23] Na základě shora uvedených dokladů vznikly městskému soudu pochybnosti o úplnosti a věrohodnosti tvrzení stěžovatele. Nejvyšší správní soud se s tímto hodnocením ztotožňuje. Z obsahu stěžovatelem předloženého prohlášení sice vyplývá, že nemá dostatek finančních prostředků, ale není z něj zřejmé, z čeho hradí náklady na bydlení (nájemné a inkaso) a ostatní náklady na živobytí, pokud tyto náklady výrazně převyšují jeho měsíční příjem (výživné). I pokud by stěžovatel skutečně v minulosti financoval své životní potřeby z úspor na stavebním spoření či ze zápůjčky poskytnuté matkou bývalé přítelkyně, nelze tyto finanční prostředky (navíc v současné době již podle tvrzení stěžovatele vyčerpané) považovat za příjem, kterým může trvale pokrývat své životní potřeby. Jak správně uvedl městský soud, jeví se jako nepravděpodobné, že by si stěžovatel nemohl opatřit i jiný zdroj finančních prostředků, a to zejména s ohledem na skutečnost, že jako plnoletý student vysoké školy má zajisté možnost přivýdělku z pracovní činnosti, případně i možnost získat stipendium na podporu ubytování (viz čl. 7a Stipendijního řádu Univerzity Karlovy) apod. Pokud by stěžovatel skutečně měl pouze příjmy v tvrzené výši, pak by jim zcela jistě přizpůsobil i výši výdajů pravidelně vynakládaných na ubytování a další životní potřeby.

[24] Stěžovatel tak nedoložil splnění podmínek podle § 36 odst. 3 s. ř. s. Nevěrohodnost či neúplnost tvrzení stěžovatele o existenci předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS). Městský soud proto nepochybil, pokud zamítl stěžovatelovu žádost o osvobození od soudních poplatků.

[25] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[26] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. prosince 2016

Mgr. David Hipšr
předseda senátu